

Krajowy Ośrodek Referencyjny ds. Lekowrażliwości Drobnoustrojów

Narodowego Instytutu Leków

Centralny Ośrodek Badań Jakości w Diagnostyce Mikrobiologicznej

ZMIANY DO TEKSTU

**„Rekomendacje doboru testów do oznaczania wrażliwości
bakterii na antybiotyki i chemioterapeutyki 2006”**

WPROWADZONE W ROKU 2007

Waleria Hryniewicz, Marek Gniadkowski, Agnieszka Łuczak-Kadłubowska,

Marcin Kadłubowski, Elżbieta Stefaniuk, Dorota Żabicka

Przedstawiamy Państwu zmiany i uzupełnienia do tekstu „Rekomendacje doboru testów do oznaczania lekowrażliwości bakterii na antybiotyki i chemioterapeutyki 2006”. Zmiany zaproponowano w oparciu o zalecenia CLSI (Clinical and Laboratory Standard Institute) „Performance standards for antimicrobial susceptibility testing: seventeenth international supplement” CLSI M100-S17, Vol. 27, No. 1 oraz zalecenia EUCAST (European Committee on Antimicrobial Susceptibility Testing) dotyczące wartości granicznych MIC dla poszczególnych grup antybiotyków, dostępne na stronie internetowej EUCAST (www.eucast.org). W 2007 roku zrezygnowaliśmy z opublikowania nowych rekomendacji, ze względu na fakt, że w 2008 roku spodziewane jest zakończenie procesu ustanowienia europejskich wartości granicznych MIC dla poszczególnych grup antybiotyków i opublikowanie pełnego tekstu rekomendacji przez EUCAST. W momencie, gdy zostaną opublikowane zalecenia EUCAST będą one obowiązywać w krajach Unii Europejskiej. Jednak zalecenia do metody dyfuzyjno-krażkowej powstaną dopiero za kilka lat i do czasu ich opublikowania będą obowiązywać zalecenia CLSI oraz innych narodowych komitetów.

1. Oznaczanie wrażliwości *Staphylococcus spp.*

Wprowadzono zmianę wielkości stref zahamowania wzrostu bakterii dla krążka z cefoksytyną 30 µg w tabeli 1.4. Obecnie tabela ta zawiera następujące dane:

Tab. 1.4. Interpretacja wyników oznaczenia wrażliwości na metycylinę izolatów *Staphylococcus spp.* w metodzie dyfuzyjno-krażkowej.

Krążek z antybiotykiem ¹	<i>Staphylococcus aureus</i> i <i>Staphylococcus lugdunensis</i>			Koagulazo-ujemne gronkowce, CNS (z wyjątkiem <i>S. lugdunensis</i>)	
	oporny MRSA	średnio wrażliwy ²	wrażliwy MSSA	oporny MRCNS	wrażliwy MSCNS
Cefoksytyna 30 µg	≤21	-	≥22	≤24	≥25
Oksacylina 1 µg	≤10	11-12 ²	≥13	≤17	≥18

¹ - Do oznaczania wrażliwości na metycylinę należy stosować wyłącznie krążki z cefoksytyną lub oksacyliną.

² - W każdym przypadku otrzymania wyniku średniowrażliwy dla *S. aureus* w metodzie dyfuzyjno-krażkowej z oksacyliną, należy bezwzględnie wykonać oznaczenie wrażliwości innymi metodami, tj.: oznaczyć wartość MIC lub wykonać badanie weryfikujące obecność białka PBP 2a (PBP 2') lub obecność genu *mecA* metodą PCR.

Nowy lek - daptomycyna

Nowy lek z grupy lipopeptydów do stosowania perenteralnego.

Wskazania: leczenie powikłanych zakażeń skóry i tkanek miękkich, bakteriemii i prawostronnego infekcyjnego zapalenia wsierdza wywoływanych przez *Staphylococcus spp.* i *Streptococcus spp.*, z wyjątkiem *Streptococcus pneumoniae*.

Oznaczanie wrażliwości: oznaczanie MIC metodą rozcieńczeń w bulionie lub metodą Etestu.

Interpretacja wartości MIC: zgodnie z EUCAST wrażliwy ≤1 µg/ml oporny >1 µg/ml

Zmiany do tekstu rekomendacji 2006 wprowadzone w 2007 roku

2. Oznaczanie wrażliwości *Enterococcus spp.*

Nie wprowadzono zmian.

3. Oznaczanie wrażliwości *Streptococcus pneumoniae*

W tabeli 3.2 usunięto informację dotyczącą wartości MIC dla cefepimu, ze względu na słabe przenikanie tego leku do płynu mózgowo-rdzeniowego.

Tab. 3.2. Interpretacja wartości MIC dla penicyliny i cefalosporyn III-generacji

Antybiotyk	Wartość MIC (µg/ml)		
	wrażliwy	średniowrażliwy	oporny
Penicylina	≤0,06	0,12-1	≥2
Amoksycylina ¹ (interpretacja dla szczepów izolowanych z innych materiałów niż płyn mózgowo-rdzeniowy)	≤2	4	≥8
Cefotaksym lub ceftriakson (interpretacja dla szczepów izolowanych z płynu mózgowo-rdzeniowego)	≤0,5	1	≥2
Cefotaksym lub ceftriakson ² (interpretacja dla szczepów izolowanych z innych materiałów niż płyn mózgowo-rdzeniowy)	≤1	2	≥4

¹ Stosowanie jedynie dla szczepów izolowanych z materiałów innych niż płyn mózgowo-rdzeniowy.

² Dla szczepów izolowanych z materiałów innych niż płyn mózgowo-rdzeniowy należy podawać także interpretację dla cefotaksymu i ceftriaksonu właściwą dla izolatów z płynu.

W tabeli 3.3 zmieniono komentarz dotyczący konieczności oznaczania wrażliwości na wankomycynę.

Tab. 3.3. ANTYBIOGRAM ROZSZERZONY

Wankomycyna 30 µg	Badać rutynowo szczepy izolowane z krwi, płynu mózgowo-rdzeniowego i materiału pochodzącego z zakażeń inwazyjnych (oznaczać MIC wankomycyny dla takich izolatów). Wszystkie izolaty, dla których strefa zahamowania wzrostu wokół krążka jest <17 mm należy przelać do laboratorium referencyjnego.
Tetracyklina 30 µg	Wrażliwość na tetracyklinę oznacza wrażliwość na doksycylinę, tigecyklinę.
Ofloksacyna 5µg	Przy średniej wrażliwości na ofloksacynę należy oznaczyć MIC moksifloksacyny i lewofloksacyny.
Moksifloksacyna 5µg lub lewofloksacyna 5µg	
Chloramfenikol 30 µg	Stosować wyjątkowo tylko w zakażeniach OUN. Zawsze oznaczyć MIC, w przypadku szczepów opornych na penicylinę oznaczyć MBC.
Rifampicyna 5 µg	Stosować wyjątkowo, nie należy stosować w monoterapii.
Chinupristyna/dalfopristyna 15 µg	
Linezolid 30 µg	
Telitromycyna 15 µg	

Zmiany do tekstu rekomendacji 2006 wprowadzone w 2007 roku

4. Oznaczanie wrażliwości *Streptococcus spp.* innych niż *Streptococcus pneumoniae*

Nowy lek - daptomycyna

Nowy lek z grupy lipopeptydów do stosowania perenteralnego

Wskazania: leczenie powikłanych zakażeń skóry i tkanek miękkich, bakteriemii i prawostronnego infekcyjnego zapalenia wsierdza wywoływanych przez *Staphylococcus spp.* i *Streptococcus spp.*, z wyjątkiem *Streptococcus pneumoniae*.

Oznaczanie wrażliwości: oznaczanie MIC metodą rozcieńczeń w bulionie lub metodą Etestu.

Interpretacja wartości MIC : zgodnie z EUCAST wrażliwy $\leq 1 \mu\text{g/ml}$ oporny $> 1 \mu\text{g/ml}$

5. Oznaczanie wrażliwości *Moraxella catarrhalis*

Nie wprowadzono zmian.

6. Oznaczanie wrażliwości *Neisseria meningitidis*

Z tabeli 6.1 usunięto informacje dotyczące meropenemu, azytromycyny, minocykliny i lewofloksacyny. Wprowadzono także zmiany odnośnie interpretacji wartości MIC ciprofloksacyny (kategorii wrażliwości), zgodnie z zaleceniami EUCAST. Obecnie tabela 6.1 zawiera następujące informacje:

Tab. 6.1. Interpretacja wartości MIC antybiotyków dla *N. meningitidis*

Antybiotyk	Wartość MIC ($\mu\text{g/ml}$)		
	wrażliwy	średniowrażliwy	oporny
Penicylina	$\leq 0,06$	0,12-0,25	$\geq 0,5$
Ampicylina	$\leq 0,12$	0,25-1	≥ 2
Cefotaksym lub ceftriakson**	$\leq 0,12$	-	-
Chloramfenikol	≤ 2	4	≥ 8
Ciprofloksacyna*	$\leq 0,03$		$\geq 0,06$
Rifampicyna**	$\leq 0,5$	1	≥ 2

*antybiotyki używane w profilaktyce zakażeń o etiologii *N. meningitidis*. **antybiotyki używane w profilaktyce i leczeniu zakażeń o etiologii *N. meningitidis*.

7. Oznaczanie wrażliwości *Haemophilus influenzae*

Uzupełniono treść uwagi pod tabelą 7.1. Obecnie ma ona następujące brzmienie:

*Uwaga: Szczepy *H. influenzae* odporne na ampicylinę, β -laktamazo-ujemne (BLNAR) występują w Polsce coraz częściej. Szczepy BLNAR powinny być traktowane jako klinicznie odporne na amoksycylinę z kw. klawulanowym, ampicylinę z sulbaktamem, cefaklor, cefprozil, cefuroksym i cefetamet, pomimo iż *in vitro* niektóre z tych szczepów mogą wykazywać wrażliwość na wymienione leki. Mechanizm ten wynika ze zmian w PBP i jest trudny do wykrycia. Obniżona wrażliwość na ampicylinę, brak wytwarzania β -laktamazy w teście cefinazowym, a zwłaszcza niepowodzenie terapeutyczne, powinny skłonić do przypuszczenia, że możemy mieć do czynienia ze szczepem BLNAR. Do tej pory nie ma jednolitego schematu wykrywania tej oporności w oparciu o testy

Zmiany do tekstu rekomendacji 2006 wprowadzone w 2007 roku

fenotypowe. Optymalnym postępowaniem byłoby zastosowanie metod biologii molekularnej (PCR) w celu wykrycia mutacji w genie *ftsI*, kodującym białko PBP2. Z metod fenotypowych najlepsze wyniki uzyskiwano stosując jednocześnie krążki z ampicyliną (2 µg) oraz z amoksycyliną/kw. klawulanowym (2 µg/1 µg). Strefa zahamowania wzrostu dla szczepów BLNAR (dla obu krążków) jest ≤13 mm, dla szczepów wrażliwych ≥17 mm. MIC ampicyliny (**lub amoksycyliny**) dla szczepów BLNAR ma na ogół wartość ≥1 µg/ml, jednak opisywano szczepy tzw. lowBLNAR z wartościami MIC=0,5 µg/ml. Dla szczepów wrażliwych MIC ampicyliny ma zazwyczaj wartość 0,25 µg/ml lub mniejszą. Na świecie, a ostatnio także w Polsce opisano już szczepy *H. influenzae* dysponujące jednocześnie dwoma mechanizmami oporności na ampicylinę, czyli zmianami w białkach PBP (BLNAR) i jednocześnie wytwarzające β-laktamazę, tzw. szczepy BLPACR (ang. β-lactamase-producing, amoxicillin-clavulanic acid-resistant). Szczepy podejrzane o fenotyp BLNAR należy przesyłać do KORLD.

8. Oznaczanie wrażliwości pałeczek z rodziny *Enterobacteriaceae*

Nie wprowadzono zmian.

9. Oznaczanie wrażliwości pałeczek niefermentujących

W tabeli 9.2 zmieniono komentarz dotyczący tetracyklin. Tabela 9.2 zawiera obecnie następującą treść:

Tab. 9.2. ANTYBIOGRAM PODSTAWOWY DLA SZCZEPÓW IZOLOWANYCH Z MOCZU

Piperacylina 100 µg	
Karbenicylina 100 µg	
Ceftazydym 30 µg	
Gentamicyna 10 µg	
Tetracyklina 30 µg	Szczepy wrażliwe na tetracyklinę można uważać za wrażliwe na doksycyklinę i minocyklinę. Szczepy średniowrażliwe lub odporne na tetracyklinę mogą być wrażliwe na doksycyklinę lub minocyklinę lub na oba te leki. Uwaga: dla <i>Acinetobacter spp.</i> szczep odporny ≤11 mm, średnio wrażliwy 12-14 mm, wrażliwy ≥15 mm
Norfloksacyna 10 µg lub ofloksacyna 5 µg	
Trimetoprim/sulfametoksazol 1,25/23,75 µg	

W tabeli 9.3 zmieniono dane dotyczące kolistyny. Tabela 9.3 zawiera obecnie następującą treść:

Tab. 9.3. ANTYBIOGRAM ROZSZERZONY

Tikarcylina/kw.klawulanowy 75/10 µg	
Ampicylina/sulbaktam 10/10 µg	Oznaczać wrażliwość wyłącznie dla <i>Acinetobacter spp.</i> ze względu na dobrą aktywność sulbaktamu wobec tego rodzaju.
Piperacylina/tazobaktam 100/10 µg	
Cefepim 30 µg	
Cefoperazon 75 µg	

Cd. Tab. 9.3. ANTYBIOGRAM ROZSZERZONY

Cefotaksym 30 µg lub ceftriakson 30 µg	
Aztreonam 30 µg	
Imipenem 10 µg	
Meropenem 10 µg	
Amikacyna 30 µg	
Netilmicyna 30 µg	
Ciprofloksacyna 5 µg	
Trimetoprim/sulfametoksazol 1,25/23,75 µg	<i>P. aeruginosa</i> jest naturalnie oporny. W przypadku <i>Acinetobacter</i> spp. lek może być włączony do antybiogramu podstawowego
Chloramfenikol 30 µg	<i>P. aeruginosa</i> jest naturalnie oporny. Może być badany dla <i>Acinetobacter</i> spp.
Kolistyna 10 µg*	wrażliwy ≥11mm, oporny <10 mm (wg. CLSI); strefy obowiązujące tylko dla <i>P.aeruginosa</i>

*W ciężkich zakażeniach, niepowodzeniach terapeutycznych oraz w przypadku szczepów *Pseudomonas aeruginosa* wieloopornych zawsze oznaczać MIC, ze względu na możliwość niewykrycia oporności przy użyciu metody dyfuzyjno-krażkowej. Zgodnie z zaleceniami CLSI w przypadku kolistyny i polimiksyny B interpretacja MIC (dla obu leków) jest następująca: szczep wrażliwy: MIC ≤ 2 µg/ml, szczep średnio wrażliwy MIC = 4 µg/ml, szczep oporny MIC ≥ 8 µg/ml. Zgodnie z rekomendacjami francuskimi (www.sfm.asso.fr) dla *Burkholderia cepacia*, *Stenotrophomonas maltophilia* i *Acinetobacter* spp. interpretacja MIC kolistyny jest następująca: szczep wrażliwy MIC ≤ 2 µg/ml, szczep oporny MIC > 2 µg/ml, krążek z kolistyną 50 µg wrażliwy ≥ 15 mm, oporny < 15 mm.

Szczepy, które należy przesyłać do KORLD w celu potwierdzenia fenotypu oporności:

1. szczepy *S. aureus* odporne na wankomycynę - VRSA
2. szczepy *S. aureus* średniowrażliwe na wankomycynę o heterogennej ekspresji oporności - hVISA oraz średniowrażliwe na wankomycynę - VISA
3. szczepy *S. aureus* odporne na linezolid
4. *Enterococcus faecalis* odporne na penicylinę lub na ampicylinę
5. enterokoki odporne na wankomycynę - VRE
6. szczepy *S. pyogenes* odporne na penicylinę
7. szczepy *S. pneumoniae* odporne na wankomycynę
8. szczepy *H. influenzae* o fenotypie BLNAR
9. szczepy *H. influenzae* odporne na fluorochinolony
10. szczepy *H. influenzae* odporne na cefalosporyny III-generacji
11. szczepy *N. meningitidis* odporne na penicylinę
12. szczepy różnych gatunków wytwarzające nabyte β-laktamazy MBL
13. szczepy różnych gatunków odporne na tigecyklinę